

Veće Interdisciplinarnih studija Univerziteta umetnosti u Beogradu

i

Senat Univerziteta umetnosti u Beogradu

Izveštaj Komisije o oceni i odbrani doktorske disertacije

Danijele Dimković

Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno

(Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)

Komisija za procenu i odbranu doktorske disertacije Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji) Danijele Dimković u sastavu prof. dr Milanka Todić, Fakultet primenjenih umetnosti u Beogradu, (mentor), prof. dr Nikola Šuica, Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu, prof. dr Mariela Cvetić, Arhitekstonski fakultet u Beogradu, prof. dr Jelena Todorović, Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu i prof. dr Bojana Matejić, Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu na sastanku održanom 22. juna 2018. godine predložila je i tom prilikom usvojila izveštaj kojim se pozitivno ocenjuje doktorska disertacija Danijele Dimković.

Izveštaj komisije sadrži: uvodno obrazloženje, biografske podatke o kandidatkinji, detaljnu analizu disertacije, ocenu rezultata doktorske disertacije, kritički osvrt i zaključak komisije.

Uvodno obrazloženje

Danijela Dimković je upisala doktorske interdisciplinarnе studije, Teorija umetnosti i medija na Univerzitetu umetnosti u Beogradu 2012. godine. Ispite sa prve dve godine doktorskih studija položila je sa prosečnom ocenom 9,45. Kandidatkinja je prijavila doktorsku disertaciju 2016. godine. Tema doktorske disertacije Fotografija kao mesto prelaska

efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji) odobrena je na sednici Senata Univerziteta umetnosti održanoj decembra 2016. godine.

Za mentora je imenovana dr Milanka Todić, redovni profesor Fakulteta primenjenih umetnosti u Beogradu i predavač na Interdisciplinarnim studijama Univerziteta umetnosti u Beogradu. Doktorska disertacija je završena i predata juna 2018. godine.

Članovi komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije postavljeni su odlukom Veća Interdisciplinarnih studija Univerziteta umetnosti u Beogradu na sednici održanoj juna 2018. godine: prof. dr Milanka Todić, redovni profesor FPU (mentor), prof. dr Nikola Šuica, redovni profesor FLU, prof. dr Mariela Cvetić, vanredni profesor Arhitektonskog fakulteta UB, prof. dr Jelena Todorović, redovni profesor FLU i prof. dr Bojana Matejić, vanredni profesor FLU.

Biografija kandidatkinje

Danijela Dimković rođena je 1976. godine u Beogradu, gde je završila Fakultet primenjenih umetnosti 2001. godine, na Odseku za Unutrašnju arhitekturu, na kome je upisala i postdiplomske studije. U periodu od 2002. do 2009. godine bila je zaposlena kao asistent na predmetima Stilska unutrašnja arhitektura 1 i 2 na Odseku za Unutrašnju arhitekturu, FPU u Beogradu. Od 2009. godine zaposlena je na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu u zvanju docenta, na Katedri za unutrašnju arhitekturu, gde predaje predmete Stilska unutrašnja arhitektura i Osnove projektovanja stilskog enterijera. Na istoj Ktedri je od 2011. do 2017. godine bila angažovana kao šef katedre, a od 2017. godine i kao šef studijskog programa za Unutrašnju arhitekturu na Filološko-umetničkom fakultetu u Kragujevcu. Od 2012. angažovana je kao predavač na Fakultetu primenjenih umetnosti u Beograd, Odsek za dizajn enterijera i nameštaja, na predmetima Stilovi u arhitekturi 1 i 2 (OAS) i Razvoj regionalne arhitekture (MAS).

Doktorske interdisciplinarne studije, Teorija umetnosti i medija upisala je 2012. godine na Univerzitetu umetnosti u Beogradu. Učesnik je, kao jedan od autora i predavač na manifestaciji „Pre Salona“ u okviru Salona arhitekture, od 2014. godine i projekta saradnje, umrežavanja i razmene iskustava koji se realizuje kroz izložbu radova i prezentacije radova nastalih u nastavnom procesu četiri fakulteta arhitekture i dizajna: FPU Beograd, AF Beograd, FTN Novi Sad i GAF Niš. Od 2015. godine učesnik je na programima predavanja i

edukacije, pratećih studentskih radionica u okviru međunarodnog Jugoslovenskog pozorišnog festivala u Užicu. Od 2017. godine jedan je od recenzenata zbornika u okviru međunarodnog naučnog skupa *Srpski jezik, književnost, umetnost*, Filološko-umetničkog fakultet, Univerziteta u Kragujevcu.

Objavila je studije u naučnim časopisima:

1. *Artikulacija vizuelnih kodova u arhitekturi*, Zbornik međunarodnog skupa Srpski jezik, kultura i umetnost Filološko-umetnički fakultet, Univerzitet u Kragujevcu, 2017.

2. *Vizuelizacija politike posredstvom arhitekture spektakla*, Nasleđe, Časopis za književnost, jezik, kulturu i umetnost, br. 35, Filološko-umetnički fakultet Univerzitet u Kragujevcu, 2016, 218-289.

3. *Creativity of Dragutin Inkiostri as the Text of the Cultural Identity of the Balkans*, South East European Journal of Architecture and Design, 2016.

4. *Memorial Architecture as the Symbol of Remembrance and Memories*, South East European Journal of Architecture and Design, 2016.

Učešće na naučnim/stručnim skupovima:

1. XII međunarodni naučni skup Srpski jezik, književnost, umetnost, Filološko-umetnički fakultet, Univerzitet u Kragujevcu, 2017.

tema: Prostori sećanja i pamćenja (Privilegovana Narodna banka u Kraljevini Srbiji)

2. XI međunarodni naučni skup Srpski jezik, književnost, umetnost, Filološko-umetnički fakultet, Univerzitet u Kragujevcu, 2016.

tema: Artikulacija vizuelnih kodova u arhitekturi

3. Beograd, predavač na skupu „Na Čošku“ u okviru 37. Salona arhitekture. Saradnja četiri fakulteta arhitekture i dizajna, AF Beograd, FPU Beograd, FTN Novi Sad i GAF Niš, Muzej primenjenih umetnosti u Beogradu, 2016.

tema: Arhitektura i komunikacija

4. Kragujevac, predavač na skupu Inženjerske komore Srbije-

Regionalna kancelarija Kragujevac, svečana sala Regionalne privredne komore u Kragujevcu, 2014.

tema: Arhitektonska kompozicija i ornament

Detaljna analiza doktorske disertacije

Doktorska disertacija Danijele Dimković pod naslovom Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji) ima pet poglavlja, apstrakt na srpskom i engleskom jeziku, spisak relevantne ličnosti i kratku biografiju ukupno 217 strane. U tekstu se pojavljuju i ilustracije koje su vezane za osnovnu raspravnu liniju teze.

Prvo poglavlje, odnosno **Uvod**, donosi pregled tema koje će biti analizirane u radu, kao i ključne pojmove. Pojmu mesta pamćenja (Les Lieux de Mémoire) koji je uveo Pjer Nora (Pierre Nora), jedan je od fundamentalnih u radu. Složene veze pamćenja i prostora su proučavane na temelju uvida koje je predložila Alaida Asman (Aleida Assmann). U uvodu je istaknuto i da se sećanje i pamćenje prožimaju sa efemernim prostorima, ali i da se razilaze na različitim nivoima, pa stoga zahtevaju preciziranje istraživanje svakog ponaosob a zatim i mapiranje njihove međusobne interakcije.

Definisanje nacionalno-kulturnog modela s kraja XIX veka naziv je drugog poglavlja u kome se raspravlja o složenim relacijama arhitekture javnih građevina i konstrukciji identiteta nacije. Kao studija slučaja ispituje se arhitektonsko tkivo Privilegovane narodne banke u Beogradu i njegov značaj u širem kontekstu formiranja nacionalnih kultura na Balkanu na kraju XIX. veka. Posebno je važno naglasiti da se u ovom poglavlju podjednako pažljivo analizira spoljašnja reprezentativnost građevine i njen enterijer kao refleksija umanjene slike tada aktuelne države, Kraljevine Srbije. Poetika arhitekta Konstatina Jovanovića i dizajnera enterijera Dragutina Inkiostrija teme su o kojima se raspravlja sa ciljem da se utvrde ključni momenti sinergije između oblikovanja reprezentativne građevine i izgradnje ideologije nacije.

Treće poglavlje je najduže u doktorskoj disertaciji Danijele Dimković i nosi naslov **Fotografija – istorijska uslovljenost, razumevanje i interpretacija**. Naravno, u čitanju fotografske slike nužno je teorijsko pozicioniranje njene retorike, pa se tako

opravdano navode i diskutuje o stavovima Rolana Barta, Viktora Bergina, Viljema Mičela i drugih predstavnika poststrukturalizma. Uticaj fotografske slike na proizvodnju arhitekture i osobine arhitektonske prakse s početka XX veka segment je u kome je kandidatkinja uspeła da fokusirano identifikuje konture vizuelne retorike odabranih fotografija Privilegovane Narodne banke u službi vladarske reprezentacije i društvene moći.

Kultura sećanja i pamćenja – mehanizmi društvene prerade prošlosti naslov je četvrtog poglavlja koje nudi heterogene teorijske uvide u studije kulture sećanja, sa jedne strane, i mehanizme vizuelne reprezentacije memorijalnih prostora sa druge. Arhitektonski, memorijalni prostori stvaraju sistem aluzija, kodiranja realnih prostora i novih saznanja koja postaju sastavni deo realizacije i prezentacije arhitekture sećanja. Memorijali mogu biti povezani sa istorijskim mestima i njihovim ostacima. Memorijali se mogu identifikovati kao spomenici i kada nisu vezani za određenu istorijsku lokaciju i kada su znak sećanja na određenu grupu žrtava kako bi podstakli “pogled u nazad” kod novih generacija i čitave društvene zajednice. Otuda se u ovom poglavlju analiziraju stavovi Pitera Ajzenmana i memorijalni objekti posvećeni Holokaustu. U tom kontekstu se, kao studija slučaja, iznose i aktuelne diskusije o Starom sajmištu u Beogradu.

Zaključna razmatranja – fotografija od efemernog ka eternalnom na kraju, kao peto poglavlje donosi pregled heterogenih praksi artikulisanja kulture sećanja i slikovne reprezentacije arhitekture. Konstrukcija nacionalnog identiteta u reprezentativnim institucijama kakva je bila Privilegovana Narodna banka u Kraljevini Srbiji imala je poseban značaj u na kraju XIX i na početku XX veka, kada se paralelno težilo ka modernizaciji i izgradnji nacionalnog kulturnog identiteta. Istraživanje prostora sećanja predstavlja na prvom mestu pronalazak mehanizama pamćenja koji su sastavni deo konstrukcije efemernog prostora. Politike sećanja i pamćenja, oblikovanje kulturne baštine, pitanja i problemi identiteta, društvenih i kulturnih vrednosti, komercijalizacije i institucionalizacije prošlosti teme se o kojima se sažeto govori u zaključku.

Fotografska slika predstavlja arhivski zapis, kao analogan dokaz ona insistira na dokumentarnim vrednostima, ali na dugoj strani njena retorika učestvuje u stvaranju “narativa sećanja” i konstrukciji kolektivnog pamćenja o efemernim prostorima jedan je od stavova koji, u zaključku, iznosi kandidatkinja.

Bibliografija donosi spisak konsultovanih knjiga i naučnih studija na srpskom, engleskom i hrvatskom jeziku koje su objavljene u štampanom obliku ili elektronski.

Ocena rezultata

Kandidatkinja Danijela Dimković je na samom početku izrade doktorske disertacije **Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)** formulisala tri polazne teme koje su medjusobno povezane: prva se bavi efemernim prostorom koji je predstavljen kao kulturno trajanje uz pomoć medija fotografije, druga se bavi praksom sećanja i pamćenja u odnosu na prošlost i treća se vezuje za konstrukciju kulturnog identiteta posredstvom arhitektonske prakse.

Fotografska slika kao tekst počiva na skupu znakova, čija se značenja formiraju i transformišu u kontaktu sa posmatračem. U tom svetlu, gledanje fotografije zahteva i čitanje fotografije, odnosno – stavljanje fotografije u kontekst onoga koji je posmatra. Na temelju teorijskih analiza Viktora Burgina kandidatkinja uspešno pristupa čitanju "fotografskog diskursa" na studiji slučaja Privilegovane Narodne banka u Kraljevini Srbiji. Reprezentativno zdanje banke analizira se kao prostor sećanja i pamćenja, ali i efemerni prostor koji se konstruiše i rekonstruiše od kraja XIX do prvih decenija XX veka.

Efemernost prostornih objekata ili njihovih sastavnih celina, kakva je Privilegovana Narodna banka, odlikuje prolaznost pa i njihovo fizičko uklanjanje sa prvobitne lokacije. Analiza ovakvih prostora polazi od fenomena da su efemerni objekti/prostori sagrađeni sa idejom da traju određeni vremenski period, jer je u njihovim temeljima upisana određena ideološka funkciju i cilj. Drugim rečima, efemerni prostori traju dok potrebe programa kojima oni odgovaraju postoje i dok nove ideologije ne počnu da zahtevaju nove prostorne odgovore. Uloga fotografije se svaki put iznova ponavlja, jer se slikom propagira konstituisanje i trajanje takvih prostora i pruža im se eternalnost i mogućnost opstanka i posle njihovog fizičkog nestajanja.

Projekat izgradnje Privilegovane Narodne banke koji je potpisao arhitekta Konstantina A. Jovanović i dizajniranje njenog enterijera koje je povereno Dragutinu Inkiostriju

detaljno su analizirani u disertaciji jer je to reprezentativni prostor koji se može sagledati i kroz pojam Fukoovih *Heterotopija*. Tačnije, to su realni prostori koji imaju neobično svojstvo da budu povezani sa drugim, različitim kontekstima. To su mesta koja grade direktne ili obrnute analogije sa (ne)stvarnim prostorom društva zato što su to zapravo utopije, mesta koja su izvan svih mesta, ali čiji se položaj ipak može stvarno utvrditi.

Kontroverzna tema fotografskih arhiva je studiozno istražena na temelju teorijskih postavki Alana Sekule, Pjera Nore, Alaide Asmana, Žaka Le Gofa i drugih. Naime, poznato je da fotografska slika nikada nije neutralna reprodukcija stvarnosti. Arhivi predstavljaju moć koja se da porediti sa komandama leksikona i pravilima jezika. Oni mogu da zamagljuje neke činjenice i da iniciraju određenu vrstu tumačenja, umesto neutralnog predstavljanja stvarnosti. Istorijske činjenice o razvoju veza između sećanja i tehnologija komunikacije opisuju važno mesto pomeranja od usmene ka pisanoj i, konačno, slikovnoj kulturi. Budući da je fotografska kamera predstavljena kao mašina za arhiviranje, svaka fotografija je apriori arhivski objekat. U domenu svoje mehaničke reprodukcije i distribucije ili višestruke projekcije, fotografska slika je postala predmet složene fascinacije i institucionalizovane funkcije koja se odvija u različitim sferama društvenog života: od industrije i ekologije do reklame, kulture i umetnosti.

U analizi fotografskog diskursa disertacija Danijele Dimković se bavi i razumevanjem funkcionisanja memorije u kultunom kontekstu. Kako i na koje sve načine se lična ili individualna memorija povezuju sa kolektivnim oblicima pamćenja i kako se memorije prikupljaju i oblikuju u raznim sferama društvenog tela jedna je od tema o kojoj se detaljno raspravlja u ovom radu. Poznato je da je fotografija "nepotpuni" iskaz, poruka koja se ne može tumačiti bez neke spoljašnje matrice uslova i pretpostavki. Drugim rečima, značenje svake fotografske slike je nužno određeno kontekstom.

U tom smislu se u disertaciji, u formi studije slučaja, govori o procesima zaboravljanja na primeru Starog sajmišta u Beogradu. Prvobitno predviđeno kao mesto zabave, simbol tehnološkog napretka i industrijskih poduhvata, kompleks Sajmišta postao je, sa početkom Drugog svetskog rata, mesto Holokausta i najveći nemački koncentracioni logor u jugoistočnoj Evropi. U novijoj istoriji, Sajmištu su, shodno promenama u ideološkoj orijentaciji društva, dodeljivane različite "uloge" i projektovani različiti sadržaji i namene. Staro sajmište je tako predstavljano kao simbol otpora fašizmu, zatim

kao mesto Holokausta, a za određene društvene grupe to je, pre svega, mesto stradanja Srba, Jevreja i Roma u ustaškoj NDH. Za neke je to prostor jugoslovenske predratne arhitekture i simbol privredne elite Beograda s početka XX veka.

Kritički osvrt na disertaciju

Doktorska disertacija **Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)**

Danijele Dimković uvela je teme iz studija sećanja u problematiku efemernih prostora sa kraja XIX i u prvim decenijama XX veka, najpre na prostorima Kraljevine Srbije, pa onda i u posleratnoj Jugoslaviji.

Zatim je postavila kao predmet svojih analiza specifične umetničke prakse iz perioda kraja XIX i početka XX veka na primerima arhitekture Konstantina A. Jovanovića i dizajna enterijera Dragutina Inkiostrija izvedenih na reprezentativnoj zgradi Privilegovane Narodne banke u Beogradu, danas, Narodne banke Republike Srbije. Nova ideologija građanske kulture zahtevala je svoju vizuelnu materijalizaciju, kao jednu od mogućnosti oblikovanja i reprezentovanja identiteta državne zajednice na čelu sa dinastijom Obrenovića. Dizajn i arhitektura, a onda i fotografija mogu se proučavati u okvirima rearanžiranja i reinterpretacije konstrukcije nacionalnog identiteta i moći.

Disertacija je imala za cilj da pokaže važnost interdisciplinarnog iščitavanja i promišljanja fenomena efemernih prostora i njihove društveno-političke i kulturno-istorijske paradigme. Opređenje za teorijski ugao posmatranja pojava efemernih prostornih struktura, njihovih konstrukcija i rekonstrukcija od kraja XIX do početka XX veka od velikog su značaja za formiranje novih modela interpretacije istorijskih arhitektonskih celina.

Fotografije efemernih prostora analiziraju se kao vizuelni zapis pamćenja, sećanja i istorije, ali i kao njihove međusobne narativne konstrukcije. Sučeljavanje fotografije kao medija i efemernog prostora imalo je za cilj da ponudi dublji uvid u metodologije pamćenja, kako kolektivno istorijskog tako i onog privatnog. Fokusirana analiza fotografije kao arhiva sećanja u okviru doktorske disertacije Danijele Dimković sprovedena je kao uspešan istraživački zahvat u prostore malo poznatih vizuelnih

svedočanstava. U kontekstu kulture sećanja fotografska slika je interpretirana kao skup različitih tekstova, zavisnih od društveno-političko-ekonomskog i ideoloških okvira.

U doktorskom radu Danijele Dimković **Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)** polazi se od hipoteze da se efemerni prostori mogu posmatrati kao mesta sećanja koja predstavljaju autonomne „značenjske celine.“

Potom je formulisana druga hipoteza koja uključuje fotografsku sliku u izgradnju vizuelnog spektakla o efemernim prostorima arhitekture, jer je fotografija povlašćeni medij reprezentacije u kontekstu mehanizama kolektivne i individualne kulture pamćenja.

U trećoj hipotezi se nameće polazište da se efemerni prostori i njegovi znaci (elementi prostora) mogu posmatrati u okvirima šireg konteksta kulture pamćenja i fluidnih politika reprezentacije. Efemerni prostori, kao nestalni, promenljivi i privremeni mogu biti „utemeljeni“ u konstrukcijama sećanja zahvaljujući heterogenim politikama vizuelne reprezentacije, od kojih je kao posebno važna propagandna retorika fotografske slike.

U svom istraživanju kandidatkinja se oslanja na sledeće metode koje su deo interdisciplinarnih metodologija:

- *istorijski metod* koji zahteva razmatranje primarnih izvora u arhivama, literaturi i postojećoj fotodokumentaciji o beogradskoj arhitekturi. Budući da se analiza fokusira na efemerne prostore umetnosti sa kraja XIX i početka XX veka analitički su sagledani svi tekstualni i vizuelni arhivski artefakti u kontekstu kulture pamćenja i sećanja.

- *kritičko-analitički metod* pod kojim se podrazumeva kritička analiza relevantne stručne literature iz oblasti istorije arhitekture, istorije dizajna, vizuelne kulture, studija identiteta, studija pamćenja i istorije i teorije fotografije.

- *komparativni metod* se fokusira na razmatranje odnosa efemerni prostor – fotografija – umetnost – kultura sećanja. U tako postavljenoj perspektivi istraživanja analiza je podrazumevala interpretaciju različitih efemernih konstrukcija i vizuelnih politika u

kontekstu reprezentacije vladarske i društvene moći u periodu od kraja XIX do početka XX veka.

- *studije slučaja* su donele istraživanje efemernih prostora Privilegovane Narodne banke u Beogradu i Starog sajmišta u Beogradu

Danijela Dimković je priložila spisak literature na srpskom, hrvatskom i engleskom jeziku kao i dela sa francuskog jezika u srpskom prevodu. Spisak literature i vebografskih jedinica ukazuje na dobro izabrana dela iz istorije, istorije i teorije arhitekture, ali i iz teorije, estetike, filozofije, studija memorije itd. U izboru literature fokus je bio na delima iz istorije i teorije arhitekture i istorije i teorije fotografije, teorije kulture, studija sećanja, a to su autori Asman, Bart, Bodrijar, Burgin, Fuko, Ignjatović, Kadijević, Mičel, Nera, Sekula, Šuvaković i drugi. Literatura je izabrana na dosledan način kako po oblastima koje treba istražiti i tumačiti, tako i po pokrivenosti postavljenih problema i metoda, a sve u skladu sa zahtevima apliciranja različitih teorijskih pristupa u polju teorije medija i umetnosti.

Zaključak sa obrazloženjem naučnog doprinosa disertacije

Danijela Dimković je u disertaciji **Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)** postigla autentičan i izuzetno složen interdisciplinarni naučno-teorijski rad kojim je potvrdila profesionalnu i naučnu kompetentnost u domenu interdisciplinarnih nauka o umetnostima. Kandidatkinja je uspostavila vrlo uspele relacije na nivou različitih teorijskih stavova, najpre, unutar istorije i teorije arhitektura, a onda u polju istorije i teorije fotografije i studija sećanja.

U disertaciji **Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)** uspešno je redukovana deskriptivna i tehnološka raven u istraživanju arhitekture i fotografije da bi se dala prednost kritičko-teorijskoj analizi značenja, odnosno, novim modelima tumačenja. Kroz teorijske postavke poststrukturalističkih teorija o fotografiji formulisan je inovativan interpretativan okvir u kome su proučavani efemerni prostori i procesi kolektivne i kulturne memorije.

Kandidatkinja Danijela Dimković je pokazala veliku sposobnost da na razrađenom i ubedljivom teorijskom nivou postavi teme za intermedijalni dijalog između efemernih prostora arhitekture i vizuelnog jezika fotografije. Ona je tematizovala i na novi način interpretirala proizvodnju i konstrukciju nacionalnog arhitektonskog i vizuelnog identiteta na prelomu između dva veka i na sučeljavanju tradicionalnih i modernističkih procesa koji su karakteristični za kraj XIX i početke XX veka u Srbiji.

Posebno je dragocen, ali i provokativan, njen istraživački napor da postavi u međusobne relacije različite postupke reprezentacije: sa jedne strane to je prostorni, efemerni arhitektonski konstrukt, a sa druge je to fotografska slika, kao masovni spektakl i propagandna alatka političke moći.

Diskusija o novim interpretativnim modelima u disertaciji **Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)** vodjena je, takodje, i sa namerom da se dodje do značajnih uvida u kulturne politike prošlosti kao i u studije memorije. Postignuti rezultati istraživanja i tumačenja izneseni u doktorskoj disertaciji su autentični po svim parametrima (ciljevi, hipoteze, metodologija, primena na teoriju umetnosti).

Komisija ocenjuje da je doktorska disertacija Danijele Dimković pod naslovom **Fotografija kao mesto prelaska efemernog u eternalno (Prostori sećanja i pamćenja sa kraja XIX i početka XX veka u Kraljevini Srbiji)** originalan naučno-teorijski rad kojim su prezentovana istraživanja, analize i interpretacije interdisciplinarnih odnosa istorije i teorije arhitekture, istorije i teorije fotografije, studije sećanja, teorije dizajna i drugih teorijskih diskursa.

Komisija sa zadovoljstvom predlaže Veću interdisciplinarnih studija i Senatu Univerziteta umetnosti u Beogradu da prihvati izveštaj, te da pokrene proceduru za javnu odbranu doktorske disertacije Danijele Dimković.

Članovi Komisije:

1. prof. dr Milanka Todić, Fakultet primenjenih umetnosti u Beogradu, (mentor)

2. prof. dr Nikola Šuica, Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu

3. prof. dr Mariela Cvetić, Arhitekstonski fakultet u Beogradu

4. prof. dr Jelena Todorović, Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu

5. prof. dr Bojana Matejić, Fakultet likovnih umetnosti u Beogradu

u Beogradu, 26.06.2018.